

Katarina Stegnar · Mar 21, 2018 · 4 min read

Vi hočete, da padem tukaj pred vami in se potem spet poberem

Via Negativa: 365 padcev

Za začetek nekaj, kar ni opravičevanje, ampak konstatacija: sem incestuozna gledalka. Zakaj? Z Vio Negativo sem soustvarila 15 predstav, več, kot sem jih gledala, do obisti poznam metodologijo dela, z vsemi prisotnimi sem že stala na odru, z nekaterimi sem sočasno v drugem kreativnem procesu, z nekaterimi pa skupaj razmišljam in razvijam metodo in teme na Via Negativa delavnicah. Zato je nemogoče, da si ne bi mogla vsaj predstavljati, kako so potekale vaje, kakšne probleme so imeli, kje so se zabavali, ali pa ...

In druga stvar, ki pride s to incestuoznostjo, so zelo zelo velika pričakovanja. Kaj bom videla? To ni racionalna stvar, težko si v kakršnemkoli primeru predstavljam, kaj bom videla, v vsakem primeru, tudi pri drugih predstavah. Moja pričakovanja so pogojena predvsem z željo po fascinaciji, po presenečenju, po čudenju, po novi interpretaciji, po novi zgodbi, po več, po vedno več ... In ker vem, kdo so ustvarjalci in kako delajo. Več. Še več. Moja pričakovanja so skoraj na meji verjetja.

Fak. Zelo obremenjena grem gledat.

In kaj lahko pričakuješ od 365 padcev? Najprej se mi zgodi odveza, ko vidim napis, to mi kot gledalki daje popolno varnost. Obstaja končnost padanju, dalo se bo zdržati, ker vemo, koliko časa bomo padali. Kasneje se izpolni tudi pričakovanje, da se bo princip zlomil. In se zlomi. Številke pridejo skoraj do konca in se obrnejo v negativo, v Negativo seveda. Tega ne pišem zato, da bi pokazala, da vem, kaj se bo zgodilo, ampak zato, ker te predstava nonstop sooča s tvojimi pričakovanji. Ampak pojdimo lepo po vrsti.

Začetni padci so kot kratki rezi, kratki izseki, kratki prizorčki, ki se nizajo povezano ali nepovezano, sploh ni bistveno. Govorijo mi o tem, da vse pada, da je gravitacija tako nujna kot smrt, da ni izhoda. Sami sebi ne pripisujejo nobenih pomenov; čeprav gospodinji pada likalnik, ne vidim gospe Dolloway, čeprav pada jabolko, ne vidim Eve, čeprav so slike, ki padajo, različnih konotacij ... od osebnih do političnih, mi začetek govori, da tukaj ni nobene zgodbe, ničesar ni zdaj, ničesar, kar moraš videt za videnim. "Sit back, relax, we are going to fall."

Užitek v pričakovanem je hipen, vsak padec je punch line. Via Negativa stand up.

Ampak toliko pa že vejo, da nismo toliko potrpežljivi, da ne bi bilo pričakovanje nujno pogojeno tudi s presenečenjem, da ne pade tisto, kar bi moglo, da namesto tega pade brisača, človek ali sneg. In uživam, uživam v izmislekih, v podvojitvah, v napeti muziki, v izvedbi, v šlif, v humorju. In prepričana sem, da ja stvar postavljena tako samo za to, da bi lahko naslednji dve minuti gledala, kako počasi pade pero na tla. In vsi nestrpno pričakujemo, da bo padlo, trenutka, ko se bo dotaknilo tal, Via Negativa najde napetost tam, kjer mislimo, da je ni, ali pa da je popolnoma izpraznjena. Moč gledališke norosti.

E ... no, zdaj me imate v eni špuri, Via Negativa, zdaj pa hočem več. Zdaj ste padli, zdaj pa hočem, da se pobirate pred mano, hočem videti smisel v mučenju, hočem videti odpor proti gravitaciji, hočem videti "človeka" za tem. Ampak obrat je nepričakovan, obrat je popolnoma defetističen. Vztrajamo pri knjigah, znanju, tresejo se nam tla pod nogami. Ampak ne padejo, knjige namreč, kar si kot gledalka neznansko želim. Sestopijo. Ker je point drugje: ne, niti upirali se več ne bomo: mogoče se bomo poskušali popraskati, si strgati dol oznake, nalepke, ki so se nalepile na nas med življenjem, ampak vse to delamo z distanco, malo se tresemo, malo plešemo, ampak vemo, da ne bo padlo. Ali pa da bo padlo. Ali pa najhujše, da je vseeno. Upor v zanikanju upora.

Pazi, incest: oznake, ki so prilepljene na performerje, so: komedija, tragedija, balet, opera. To mi je šlo pa res na jetra: zakaj zdaj kontekstualiziramo svoje pozicije, pozicije izvajalcev, če se predstava niti od daleč s tem ne ukvarja? Zakaj niso te oznake nekaj drugega ... In če me zdaj vprašate, kaj bi bilo boljše, kaj bi govorilo drugo zgodbo, kaj bi lahko dalo drug pomen, če smo pomen sploh hoteli; jasno, nimam pravega odgovora. Moj gledalski ego pa pravi, da karkol, samo, tega ne.

Preden padem v drugo prestavo o svoji predstavi, tole: način, ki ga je tokrat "izumila" Via Negativa – brez besed, brez zgodb, skorajda brez kontekstov, samo akcije – v svojem bistvu performerja bolj razgalja kot kadarkoli, kaže njegovo bazično energijo, kaže na njegovo bazično prezenco, kruto odkriva komične in avtorske poteze. Performerji so prozorni, kot iz porcelana. Si ali nisi. Na tem odru si lahko samo, če si upaš pasti. Chapeau.

V drugem delu predstava postane precej bolj ambiciozna, začne pripovedovati zgodbe. Komične prizore umiranja, zaporedje miz, zaporedje konstruiranih zgodb, ki pa končno zafunkcionirajo, ko vidimo zadnji predmet, ki zapolni sliko, ko spet dosežemo punč line. Ko vidimo posledice potresa, apokalipse, ko zadnji preživeli ne pade več z mize.

Nekako tudi mi nismo več potrebni za to padanje, karavana gre dalje, gledalec postane odveč. Tak je občutek, ko se me poziva, da ploskam, ko si performerka ploska s kruhom nad glavo, padajo drobtine, občutek imam, da bi to naredila, tudi če mene ne bi bilo več zraven, tudi sankoč bi se spustil dol po stopnicah elektrarne, zdaj za svoj užitek, tudi če mene ni več zraven. Tudi stol bi si še enkrat sam skušal spodmakniti. Odveč smo, kot smo odveč življenju, ki ve, da umira.

Tako tudi obešenci visijo, oni so odveč, mogoče so celo odveč takemu teatru.

In tukaj, v naslednjem prizoru, zame predstava "pade". Najbrž zato, ker je to zadnji prizor. Najbrž zato, ker sem se eno uro učila nekaj gledati in sem se tega naučila, potem pa predstava hoče biti pametnejša, kot je. Na odru performerji napišejo fallen, trgajo liste iz Biblije in jih mečejo v zrak in ti listi padajo, padajo, padajo, in ti angelčki s temi listi, prilepljenimi na hrbet, skačejo, skačejo, skačejo ... Preveč. Preveč zgodbe, obremenjenega konteksta, in your face mesidža.

Kot da si predstava ne zaupa, ne zaupa punč-line-stand-up-principu, ko da se zdajle na koncu v svoji izčiščenosti počuti preveč gola in se skriva za teatrsko perje. Pa ji ne bi bilo treba.